

2026-04-28

Enheten för klassifikationer och terminologi

Socialstyrelsen

klassif@socialstyrelsen.se

Psykologförbundets synpunkter angående översättningen av termen "disorder" i ICD-11

Psykologförbundet tackar för möjligheten att ge input på frågan om hur termen "disorder" bör översättas för att bäst passa svenska förhållanden.

Förbundet är enig med Socialstyrelsen om att följa WHO:s strävan mot att klassificeringar kopplat till fenomen inom psykiatri och psykisk ohälsa, kapitel 6 i ICD-11, vare sig ska sammanblandas med sjukdom, eller med tillstånd som kan förekomma inom normalitetens gränser.

Kapitel 6 innehåller både mer eller mindre tillfälliga diagnoser och varaktiga sådana. Förbundet anser därför att det är lämpligt att kunna växla mellan några få termer. Funktionsnedsättning, dysfunktion och funktionsstörning är de termer som förbundet förordar. Syndrom ska självklart användas på det sätt som WHO föreskriver, som komplement.

Om Psykologförbundet ska förorda en enda term så är det funktionsstörning. Ordet innehåller både det som avhandlar varianter på symtom och lidande och den så viktiga funktionsaspekten. Samtidigt uppfattas termen troligen inte lika stigmatiserande som "störning", eftersom den relaterar till en störning i funktionen och inte hos individen. Exempel på hur termen skulle kunna användas är "funktionsstörning inom autismspektrum" och "depressiva funktionsstörningar".

Psykiatri handlar om symtom där tankar, känslor eller beteende avviker. Symtom är inte tillräckliga för diagnostik och åtgärder från psykiatrins sida, de måste också innebära kliniskt betydande lidande och nedsatt funktion. Man känner sällan till den exakta genesen bakom diagnosen, utan lutar sig pragmatiskt mot att det i det enskilda fallet sannolikt handlar om komplexa samband mellan underliggande psykologisk, biologisk och/eller utvecklingsmässig dysfunktion.

Av den anledningen kan psykiatriska diagnoser felaktigt sammanblandas med orsaken till de mönster av tankar, känslor och/eller beteenden som innebär lidande och funktionsnedsättning.

En eller flera benämningar?

Socialstyrelsen ser problem med avsaknaden av en konsekvent översättning av "disorder". I den föregående versionen, ICD-10-SE, översattes inte termen konsekvent: "störning, rubbning, tillstånd, avvikelse, sjukdom, syndrom..." Socialstyrelsen menar att det här ge sken av att det rör sig om olika typer av sjuklighet. Farhågan är att alltför många olika benämningar kan bidra till att försämring av möjlighet till uppföljning, statistik och forskning.

Psykologförbundet delar delvis denna syn, men ser samtidigt ett behov av att olika grader eller former av svårigheter beskrivs med skilda begrepp. Det är inte exakt samma typ av tillstånd över hela fältet i kapitel 6. Fenomenologiskt är det stor skillnad mellan "Schizophrenia" och "Developmental learning disorder with impairment in reading", bägge hemmahörande i kapitel 6. Ur den synvinkeln vore det logiskt om olika etiketter skulle användas för dem.

Psykologförbundet ser precis som Socialstyrelsen en potentiell risk med alltför vardagliga eller vaga paraplybegrepp. Om vi tappar markeringen av kliniskt signifikant funktionspåverkan kan det bidra till ytterligare gränsglidning i diagnostiken, vilket på sikt riskerar att urholka både diagnostikens trovärdighet och vårdens prioriteringsförmåga. "Avvikelse" eller "tillstånd" är exempel på vardagliga och mångtydiga ord. Ett undantag skulle "autismspektrumtillstånd" kunna utgöra; det är etablerat och här bör man kunna tänka att kombinationen av de två leden i ordet påvisar att det här *inte* rör sig om ett "vardagligt tillstånd".

Problemet med "dysfunktion" är att det implicerar en eventuell otydlighet mellan ICD och ICF. ICD används för att klassificera symtom, diagnoser och dödsorsaker, medan ICF används för att klassificera funktioner, aktivitetsbegränsningar och delaktighet i vardagen. I psykiatri talar man inte bara om nedsatt funktion utan också om kvalitativa aspekter av olika former av symtom och om patientens lidande. Det blir något som saknas om hela kapitel 6 skulle luta sig mot termen "dysfunktion".

Angående översättning med "störning"

WHO använder "disorder", och i ingressen växlar de med "disturbance" även om det är disorder som valts som den övergripande etiketten. Bägge dessa ord betyder i princip "störning", och kombinationen av att något är "i oordning" och dessutom "avviker" träffar nära innehållet kapitel 6, när samtidigt avgränsning mot sjukdom och normalitet ska göras. Men att tänka på en erhållen diagnos som kallas "störning", kommer för många osökt att leda tanken till en psykologisk kritik, en värdering av något som är "dåligt" - och detta har också många patient- och anhörigföreningar uttryckt. Visserligen vet vi att det även finns patienter och anhöriga som vill att det ordet ska kunna användas, eftersom det signalerar till samhället att det är allvar, att de behöver vårdens hjälp. Men förbundet är tveksamt till att det är realistiskt att "neutralisera" den negativa värderingen i det. Av det skälet förordar Psykologförbundet begreppet "funktionsstörning".

Sveriges Psykologförbund

Ulrika Edwinson
Förbundsdirektör

Martin Björklind
Professionsstrateg